

Smolsmol Gaedbuk blong Jenda mo Daeversiti long ol Disasta

Kwaliti, Impak mo Akaontabiliti

International Federation
of Red Cross and Red Crescent Societies
www.ifrc.org Saving lives, changing minds.

Ol stampa tingting long jenda mo daeversiti analisis

- Ol disasta oli afektem evri kaen man mo woman, boe mo gel.
- Yumi evriwan i gat difren ekspiariens long laef. Yumi wanwan i gat difren save, langwis, yia, rank insaed long komiuniti, langwis, mo hao blong rid mo raet. Ol difren samting ia i save akfektem ol nid o ol risos we i gat, mo tu rod blong mekem eni disisen. Afta long wan disasta, i gat sam pipol we oli save lukaotem olgeta gud moa bitim sam narafala pipol.
- Sam taem (espeseli long stat blong wan disasta) yumi talem se sam “pipol” oli afekted. Be “pipol” i minim ol man, ol woman, ol boi mo ol gel – mo evriwan oli gat difren ekspiariens long Saeklon Pam.
 - *Eksampol: Ekspiariens long taem blong disasta bifo i bin soem se ol woman oli no gat tumas janis blong harem eli warning mesej bifo long wan disasta, mo tu, oli gat moa janis blong kasem ded bitim ol man from disasta ia. From wanem? Maet ol woman oli no kasem eli warning mesej from ol miting oli tek ples long sem taem ol woman oli stap lukaotem ol pikinini. Sapos bae yumi mekem wan jenda mo daeversiti analisis, yumi save mekem sua se ol mesej long ol disasta oli kasem gud evriwan mo oli stap akaontabol.*
- Blong implementem wan gudfala, akaontabol rispons long ol disasta – yumi evriwan i mas gat save long ol stampa tingting long hu oli afekted, mo from wanem oli afekted.
- ASKEM: wanem nao ol difren nid blong ol woman, ol man, ol boi, ol gel, ol olfala, ol pipol we oli disebol, ol woman we i gat bel, mo ol woman we i bin savaevem seksual vaelens?
- Sapos yu bin askem ol kwestin ia, yu bin mekem wan jenda mo daeversiti analisis finis.
- Blong mekem wan jenda mo daeversiti analisis hemi isi nomo. Mo tu, oli impoten tumas, from oli helpem yumi blong aedentifaem mo adresem ol nid mo inikwaliti, so yumi save helpem ol populesen blong stretem ol laef blong ol bakegen.

Jenda mo daeversiti asesmen we hemi kwik – ‘tripol A’ aproj

A = ASESMEN TIM

- **MEKEM SUA SE I GAT JENDA BALANS** long ol asesmen tim
- **TOKTOK DAEREK** wetem ol woman, ol man, ol boi mo ol gel (long sepatet sapos yu nidim) long saed long nid mo ol praeoriti blong ol. Traem bigwan blong kasem ol disebol pipol, ol olfala, ol woman we i gat bel o we i stap givim titi.
- **PLANEM GUD** ol taem blong toktok long ol stret taem mo ples wea ol man mo ol woman oli save kam.
- **RAETEM DAON** eni ansa wea man mo woman i givim difren ansa long sem kwesten
- **KAREM MO RIKODEM** evri data long ej mo jenda (no yusum ol wod olsem “pipol” mo “haoshold” from oli no rili yusfol blong analaesem valnorabiliti)

A = ASKEM

- **HU** i bin afekted? (jenda, ej, ples)
- **WANEM NAO** ol spesel nid mo praeoriti blong ol man, ol woman, ol boe mo ol gel? (raetem sam)
- **HAO NAO** ol pipol oli stap olraet o oli no stap gud wetem situesen ia? HU i no stap olraet long situesen ia? (raetem ej, jenda, ples we oli stap)
- **HU** i stap onem o i gat raet blong akses o i kontrolem ol risos? (raetem jenda, ej, rank long famle/komiuniti)
- **HU** i tek pat blong mekem ol disisen? (raetem tu ol nem blong olgeta we oli no tek pat long ol disisen)
- **HAO NAO** yu save promotem patisipesen long fasin blong mekem ol disisen, espeseli blong olgeta we oli nogat vois long ol disisen?

- **WANEM NAO** ol lokol asosiesen o oganaesesen we oli stap finis blong helpem ol pipol (olsem ol disebol, olgeta we oli wok agensem vaelens long famle, ol sapot grup blong ol man)? (Kontaktem olgeta)

A = ANALAESEM OL FINDING BLONG YU KWIKAEM

- **TINGBAOT** ol asesmen (fasin blong mekem hemi mestem eni impoten samting? Hemi folem stret fasin blong konsaltesen?)
- **LUKLUK** gud long ol praeoriti folem ol infomesen
- **DISAENEM** asistens blong yu from ol praeoriti
- **SEREM** ol infomesen blong asesmen wetem komiuniti
- **SEREM** ol data long ol spesel nid, valnorabiliti, mo gudfala samting long ol man, ol woman, ol boi mo ol gel

Shelta

- **MEKEM SUA SE** i gat wan ikwal balans blong ol man mo ol woman volontia we oli givhan long ol emejensi shelta (sapos no, karem sam moa volontia blong mekem wan jenda balans)
- **ASKEM** ol woman, ol man, ol boi mo ol gel (mo tu ol pipol wetem disabiliti mo ol olfala) long givhan long disaenem shelta. Askem olgeta long ol nid blong ol blong sefti mo praevasi.
- **YUSUM** asesmen aproj long buk ia blong disaenem, implementem mo monitorem ol prokram blong shelta
- **APOENTEM** ol man mo ol woman long ol evakuesen senta mo shelta disaen komiti. Komiti ia bae i givhan blong monitorem ol konsen blong sefti, praevasi mo proteksen, mo tu ol tingting blong komiuniti.
- **APOENTEM** ol tim blong disaenem shelta we i gat balans blong jenda. Toktok wetem ol man, ol woman mo ol pikinini long saed long wanem oli nidim long shelta blong olgeta.
- **ASKEM** hu nao ol landona blong ples blong mekem sua se yu yu no askem eni woman blong gobak blong liv long shelta long ples blong wan man we hemi bin spoelem hem bifo
- **TOKTOK** wetem ol organaesesen (o ol pipol wea oli gat save) blong faenemaot se i gat eni fasin blong stopem raet blong ol woman – eksampol, sapos i gat wan kastom wea hemi no alaoem ol woman blong karem wan pis graon
- **MEKEM SUA SE** i gat ol laet, ol lok mo ol praevasi wal mo ol narafala samting blong givim fisikol sekuriti.
- **TOKTOK** wetem ol WASH mo ol Proteksen tim blong mekem sua se ol woman mo ol gel oli bin risivim ol samting blong sikmun olsem we i gat nid long hem (askem wan sampol grup fastaem). Mo long disaen blong shelta/toilet, PROVIDEM wan praevet ples blong sakem doti blong sikmun.

- **TINGTING HEVI** long valnorabiliti long distribusen – olsem hao blong kasem ol woman, ol olfala, ol pipol wea maet oli had tumas long olgeta blong kasem. Mo tu, aedentifaem hu bae i nidim moa trening long hao blong yusum ol tul mo matiriol blong shelta (eksampol, provaedem spesel givhan long ol haashold wea ol woman i stap hedemap hem, ol disebol o ol pipol wea oli no gat gudfala save long hao blong bildim haus).
- **SETEMAP** wan rod blong alaoem OL PIPOL blong rikodem ol praevet komplek blong olgeta long saed long ol sevis wea oli bin risivim, o ol staf wea i bin givim sevis ia. Mo sem taem tu, mekem sua se i gat wan rod blong askem long moa o spesel asistens.

Wota, Sanitesen mo Hijin (WASH)

- **MEKEM SUA SE** tim blong WASH hemi gat balans blong jenda. Inkludim wan o moa woman long eni tim we hemi stap kontaktem ol komiuniti oltaem.

SANITESEN LONG TAEM BLONG DISASTA

- **TOKTOK** wetem ol representativ blong ol grup ia: ol man (plante taem oli risponsabol blong fiksemap ol samting), ol woman (nid blong ol woman we i gat bel mo olgeta we i gat sikmun oli difren), ol pikinini mo ol big man we i stap lukaotem olgeta, ol disebol, ol olfala. Maet yu nid blong toktok wetem evri difren grup long sepatet taem, mo faenem wan taem mo ples wea ol man mo ol woman oli save kam tugeta lo miting.
- **TINGBAOT** hao blong opereretem sistem blong sanitesen long fiuja mo hao blong ripearem long fiuja, espeseli ples blong wasem han.
- **DISAENEM** ol sanitesen blong disasta blong mekem sua se ol woman, ol man, ol boi mo ol gel i no gat sem o fraet blong yusum. Toktok wetem komiuniti long saed long: ples blong putum, hao blong sepatetem ol fasiliti blong ol man wetem fasiliti blong ol woman, ol saen blong soemaot ples blong toilet blong ol man mo ol toilet blong ol woman, wal blong doa blong toilet, hamas toilet blong ol woman mo hamas toilet blong ol man (SPHERE hemi talemaot se i mas gat 3 toilet long ol woman blong evri 1 toilet blong ol man), fasin blong yusum toilet we hemi stap finis (olsem sitdaon long lek/sitdaon long toilet/klinim toilet), hao blong aksesem, lok blong doa (ol pikinini, ol disebol oli save yusum?), laet blong sefti, han rel insaed long toilet, spes blong pusem wiljea blong disebol, han was i stret long ol, hao blong sakemaot doti.
- **MONITOREM** situesen — lukluk mo toktok wetem komiuniti. Yusum Asesmen mo Monitoring seksen blong buk ia.
- **IMPLEMENTEM** wan konfidensel fasin blong harem ol konsen we hemi alaoem OL pipol blong talemaot ol komplek long ol servis o ol staf, mo askemaot moa o spesel givhan.

WOTA SAPLAE LONG DISASTA

- **TOKTOK** wetem ol woman (plante taem, oli risponsabol blong lukaotem ol wota saplae) mo ol man (plante taem, oli risponsabol blong fiksemap o ripea ol wota saplae). Maet hemi gud sapos yu toktok long tufala grup separet nomo. Lukluk Asesmen mo Monitoring seksen blong buk ia.
- **DISAENEM** prokram long konsaltesen wetem ol woman, ol man, ol boi mo ol gel, mo tingbaot: hamas distens blong kasem wota saplae (hemi isi blong ol olfala, disebol blong kasem?), sekuriti long wota saplae (yu no mas putum long wan ples we komiuniti i talem se i no sef), akses (ol rod long wota saplae oli stret long ol pipol we oli nid blong yusum?), laet (mo sefti), saes blong ol kontena blong wota (evriwan long komiuniti i save leftemap?).
- **ADAPTEM** akses long wota from nid blong ol olfala mo ol disebol hed blong haashold.
- **MONITOREM** situesen — lukluk mo toktok wetem komiuniti. Yusum Asesmen mo Monitoring seksen blong buk ia.
- **IMPLEMENTEM** wan konfidensel fasin blong harem ol konsen we hemi alaoem OL pipol blong talemaot ol komplek long ol sevis o ol staf, mo askem moa o spesel givhan.

PROMOSEN BLONG HIJIN LONG OL DISASTA

- **MEKEM** ol mesej blong promotem hijin oli sensitiv long jenda – eksampol, tingbaot hijin blong ol woman we i gat sikmun.
- **MEKEM** ol aktiviti blong promotem hijin i avelabol long ol woman, ol man, ol boi mo ol gel, mo mekem ol toktok wetem ol man mo ol woman oli separet nomo.
- **BALANS BLONG JENDA** long hijin tim hemi impoten tumas.

Jenda Vaelens

- **KAREM** ol niufala staf o volontia long wan fasin we hemi stopem seksual eksploitesen mo abius (askem polis blong jekem kriminol rekod long eni niufala staf)
- **MEKEM SUA SE** ol staf mo volontia oli awea, oli andastandem mo oli saenem ‘Kod blong Kondak’ (ol rul blong wok). Seksual vaelens mo vaelens hemi agensem ol loa blong Vanuatu.
- **WOK TUGETA** wetem ol proteksen tim blong faenem wan rod blong sendem ol savaeva/viktim blong jenda vaelens i go long klinik, kaonseling o ol ligol sevis.
- **TRENEM** ol staf mo ol volontia blong luksave ol difren saen blong seksual eksploitesen o abius, mo mekem sua se oli save stret rod blong riferem ol viktim blong jenda vaelens long ol helt, saekolojikol o sosel sevis (LUKLUK long riferol infomesen long en blong buk ia).
- **IMPLEMENTEM** wan konfidensel fasin blong harem ol konsen we hemi alaoem OL pipol blong talemaot ol komplek long ol sevis o ol staf, mo rikwestem moa/spesel givhan.
- **MEKEM SUA SE** ol savaeva blong jenda vaelens oli gat sef mo konfidensel akses long shelta.
- **MEKEM SUA SE** ol savaeva i gat akses long helt sevis long seksual vaelens mo saekolojikol mo sosel sapot long komiuniti. No fogetem se, yu yu no gat save olsem wan profesonel sapot kaonsela. I moa gud sapos yu riferem ol savaeva blong jenda vaelens long ol lokol sapot netwok nomo.
- **PROVIDEM** ol memba blong komiuniti wetem infomesen long ol saekolojikol mo sosel sevis blong ol savaeva blong jenda vaelens – espeseli ol infomesen blong eni sevis we i sapotem ol pikinini, ol disebol pipol, o ol olfala. Maet yu nid blong providem ol kaen infomesen ia long ol man mo ol woman long sepatet taem, long wan konfidensel fasin.

OL ROL MO RISPONSABILITI:

Presiden mo ol Memba blong Bod (nasonal mo brans levul)

- Oli risponsabol long nasonal mo brans levul blong mekem ol polisi long jenda, proteksen blong ol pikinini, inkludim daeversiti, mo Kod blong Kondak (ol rul blong wok) agensem seksual eksploitsesen mo abius.

Sekretari Jenerol

- Hemi risponsabol blong mekem sua se ol projek, ol prokram mo ol servis oli folem ol polisi ia. Olsem lida blong Red Kros, hemi impoten tumas se ol memba mo voluntia oli save mo andastanem ol isiu ia, mo oli akt olsem rol model long ol komiuniti folem ol tingting ia.

Ol tim lida

- Hemi risponsabiliti blong ol Tim Lida blong lidim, implementem mo monitorem ol jenda mo daeversiti-sensativ aktiviti we oli bin plan blong mekem
- Karem ol staf mo ol voluntia blong tufala jenda, mo askem wan blong olgeta blong tijim ol voluntia long ol 7 Fandamentol Prinsipol, Kod blong Kondak mo Jenda/Daeversiti analisis

Ol Staf mo ol voluntia

- Mekem sua se yu bin saenem Kod blong Kondak (sapos yu no bin risivim, yu save askem wan kopi long hem)
- Askem blong infomesen blong jenda mo daeversiti analisis
- Save se yu save riferem ol pipol long narafala servis — lukluk daon long riferol infomesen blong lokal (o raetem)

Infomesen blong riferol

.....
Port Vila

.....
O narafala eria

.....

Long moa infomesen, kontakem:

**Intanasonal Federesen
blong ol Red Kros mo Red Kresen
Sosaeti**

Blongis blong Asia Pasifik Zone

The Ampwalk, Suite 10.02 (North Block)
218 Jalan Ampang
50450, Kuala Lumpur, Malaysia
Fon: +60 3 9207 5700
Faks: +60 3 2161 0670

P.O. Box 372
CH-1211 Geneva 19
Switzerland
Fon: +41 22 730 4222
Faks: +41 22 733 0395
Emel: secretariat@ifrc.org
Web saet: <http://www.ifrc.org>

International Federation
of Red Cross and Red Crescent Societies
www.ifrc.org Saving lives, changing minds.